

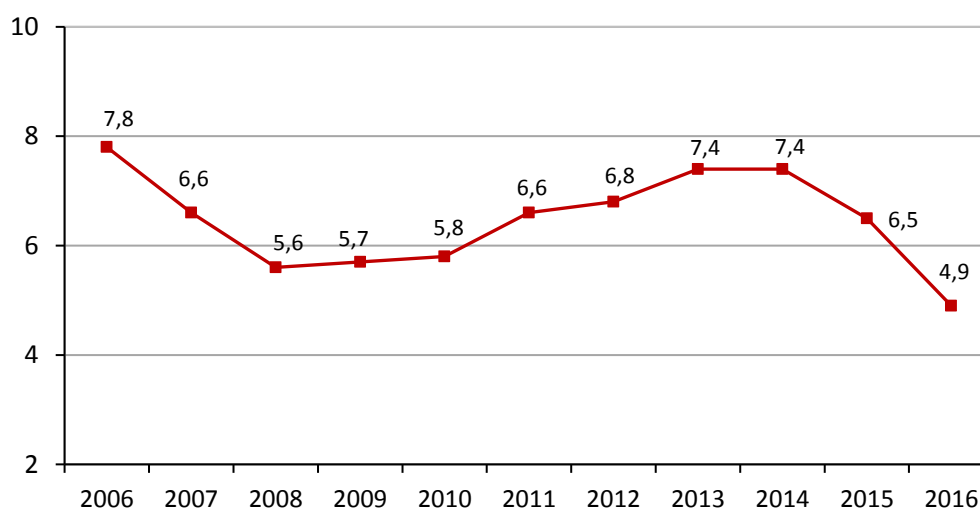
Warszawa, 13 kwietnia 2018 r.

Informacja o poziomie minimum egzystencji w 2017 r. (na podstawie danych średniorocznych)

Minimum egzystencji jest miarą opracowaną przy pierwszych szerszych badaniach nad ubóstwem w Polsce (Golinowska 1996), która wpisała się w tradycję badań ubóstwa ekonomicznego. Kategoria ta wyznacza modelowy sposób zaspokojenia podstawowych potrzeb na minimalnym poziomie, poniżej którego występuje biologiczne zagrożenie życia i rozwoju człowieka (por. Deniszczyk, Sajkiewicz 1996), umożliwiając jedynie przeżycie, wyznaczający *dolną granicę obszaru ubóstwa*.

W informacji tej prezentujemy szacunki wartości oraz strukturę minimum egzystencji w 2017 r., w cenach średniorocznych.

Wykres 1. Zagrożenie ubóstwem skrajnym w Polsce w latach 2006 - 2016
(% osób w gospodarstwach domowych poniżej minimum egzystencji).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS 2017 a.

Skala zagrożenia ubóstwem skrajnym, dla którego granicą wydatków jest minimum egzystencji, uległa w 2016 r. znacznemu zmniejszeniu do 4,9% osób w gospodarstwach domowych (Wykres 1). Pod względem wieku najbardziej zmniejszył się zasięg ubóstwa skrajnego (biologicznego) u dzieci do 17 roku życia (spadek z 9% do 5,8%), choć nadal jest to grupa wiekowa najbardziej zagrożona ubóstwem (GUS 2017 a, 13). Na zmniejszenie zagrożenia skrajnym ubóstwem wpłynął w dużej mierze program „Rodzina 500+” (wprowadzony w kwietniu 2016 r.), choć jego pełny wpływ będzie można ocenić na danych z 2017 r.

Wartość i struktura minimum egzystencji

Tabela 1. Wartość minimum egzystencji w 2017 r., w zł

Wyszczególnienie	Gospodarstwa pracownicze						Gospodarstwa emeryckie	
	1-osobowe	2-osobowe	3-osobowe	3-osobowe	4-osobowe	5-osobowe	1-osobowe	2-osobowe
	(M+K)/2	M+K	M+K+DM	M+K+DS	M+K+DM+DS	M+K+DM+2xDS	(M+K)/2	M+K
Żywność	221,33	442,66	636,20	707,31	900,86	1 165,51	188,85	377,69
Mieszkanie	271,96	376,53	534,99	534,99	696,61	856,27	271,96	376,53
- eksploatacja	253,87	352,71	503,89	503,89	655,09	806,29	253,87	352,71
- wyposażenie	18,10	23,82	31,10	31,10	41,52	49,98	18,10	23,82
Edukacja	0,00	0,00	3,66	55,08	58,74	113,81	0,00	0,00
Odzież i obuwie	24,03	46,17	69,78	71,62	95,24	120,69	24,03	46,17
Leki	10,38	17,95	38,60	29,03	48,95	59,87	16,63	30,44
Higiena	18,97	37,45	46,62	51,73	60,93	75,37	16,65	32,81
Pozostałe wydatki	27,33	46,04	66,49	72,49	93,07	119,58	25,91	43,18
Razem ME	574,01	966,79	1 396,36	1 522,25	1 954,39	2 511,10	544,03	906,82
ME na 1 osobę	574,01	483,40	465,45	507,42	488,60	502,22	544,03	453,41

Źródło: Obliczenia Instytutu Pracy i Spraw Socjalnych na podstawie danych Departamentu Statystyki Społecznej GUS.
 Uwaga: Symbole użyte w tablicy oznaczają odpowiednio: M – mężczyzna w wieku 25–60 lat, K – kobieta w wieku 25–60 lat, M+K/2 – wydatki na poziomie średniej arytmetycznej dla gospodarstwa mężczyzny i kobiety, DM – dziecko młodsze w wieku 4–6 lat, DS – dziecko starsze w wieku 13–15 lat. W przypadku gospodarstw emeryckich symbole M i K oznaczają odpowiednio mężczyznę i kobietę w wieku powyżej 60 lat.

Minimum egzystencji w ujęciu średniorocznym w 2017 r. dla rodziny z dwojgiem dzieci na utrzymaniu oszacowano na 1 954,39 zł (489 zł na osobę). Koszyk minimum przeżycia dla osoby samotnej w wieku produkcyjnym wyniósł 574 zł, a dla samotnego emeryta 544 zł.

Wartości minimum egzystencji w porównaniu z aktualnymi progami dochodów uprawniających do świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej (od października 2015 r.: 634 zł dla osoby samotnie gospodarującej, oraz 514 zł dla osoby w rodzinie) są niższe w każdym z analizowanych typów gospodarstw domowych.

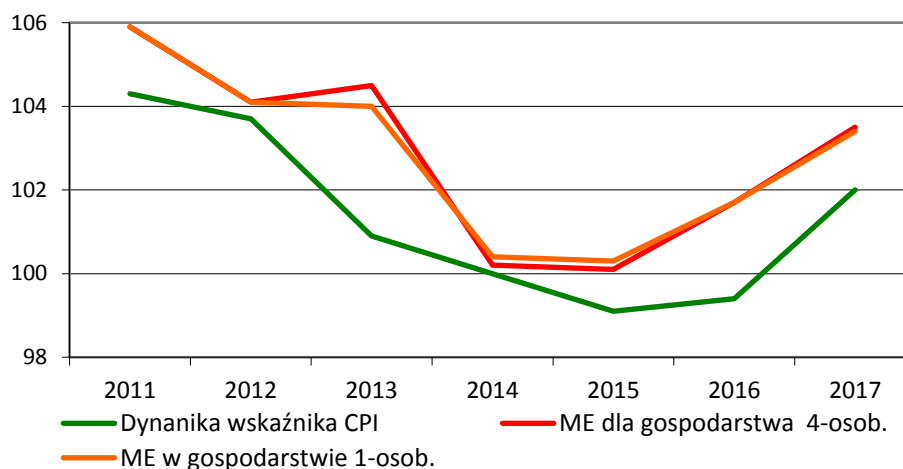
Dynamika minimum egzystencji

W 2017 r., oprócz poprawy sytuacji na rynku pracy oraz wzrostu świadczeń społecznych dla rodzin z dziećmi (świadczenie wychowawcze), to okres powrotu inflacji (2% w skali do 2016 r.). Wartości minimum egzystencji wzrosły od 3,2% w gospodarstwach emeryckich do 3,5% w większości gospodarstw pracowniczych z dziećmi na utrzymaniu.

Czynnikami przesądzającymi o wzroście minimum egzystencji była wyższa wycena artykułów żywnościowych oraz kosztów utrzymania zasobu mieszkaniowego (Tabela 2 oraz Wykres 3). Dla żywności wzrost koszyka był zbieżny z wartością wskaźnika CPI, koszty użytkowania mieszkania wzrosły nieco bardziej niż wskaźnik CPI. W wyposażeniu mieszkania zastosowano kilka

korekt, uwzględniających zarówno zmiany w wymagającym rynku, jak i zwiększoną konsumpcję gospodarstw ubogich na ten cel.¹

Wykres 2. Dynamika minimum egzystencji na tle inflacji w latach 2011 - 2017

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych IPiSS oraz GUS.

Tabela 2. Zmiany minimum egzystencji na tle inflacji w 2017 r. (2016 r. = 100)

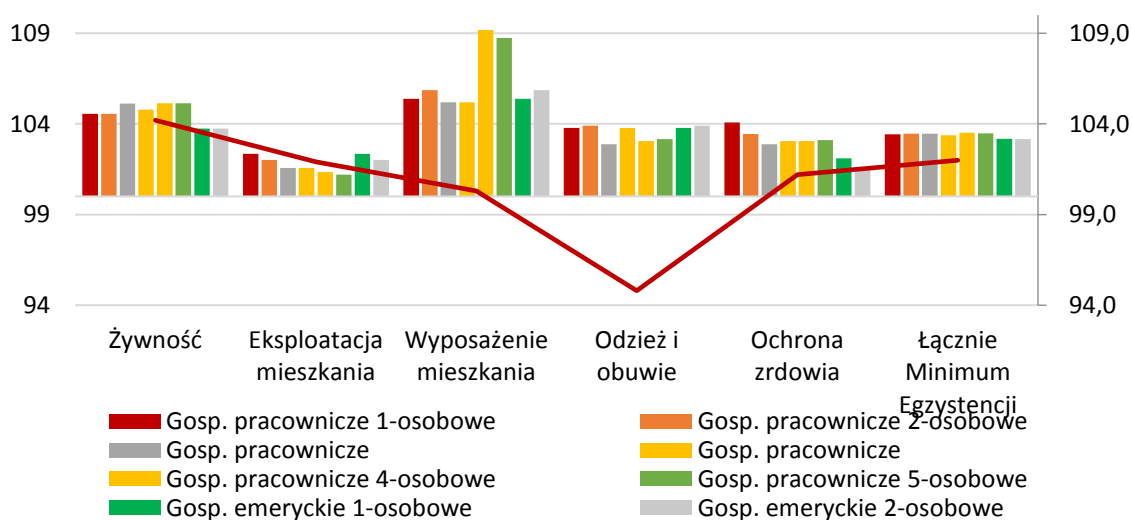
Wyszczególnienie	Typ gospodarstwa domowego				Dynamika wzrostu cen (CPI)
	Pracownicze 1-osobowe	Pracownicze 4-osobowe	Emeryckie 1-osobowe	Emeryckie 2-osobowe	
Żywność	104,5	105,1	103,7	103,7	104,2
Eksploatacja mieszkania	102,3	101,3	102,3	102,0	101,9
Wyposażenie mieszkania	105,4	109,2	105,4	105,9	100,3
Edukacja	-	103,3	-	-	101,2
Odzież i obuwie	103,8	103,1	103,8	103,9	94,8
Leki	104,1	103,1	102,1	101,6	101,2
Higiena osobista	102,4	101,2	107,5	107,6	100,3
Razem	103,4	103,5	103,2	103,2	102,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych IPiSS oraz GUS.

W grupie odzieży i obuwia nastąpiły wzrosty (od 2 do 4%), przy ujemnym wskaźniku CPI (-5,2%). Zwiększona wycena koszyka odzieżowego wypływa ze wzrostu cen tych towarów, jakie ujęte są w koszyku. Wydatki związane z ochroną zdrowia oraz na higienę osobistą wrosły ponad wartość wskaźników CPI.

¹ Z danych GUS (2017 b) wiemy, że w 2016 r. wśród gospodarstw z I kwintyla wydatki na wyposażenie wrosły o 40%, co przy dynamice wydatków tej grupy gospodarstw na odzież i obuwie (47%) oraz na zdrowie (41%), plasowało wyposażenie na trzecim, najwyższym wroście w porównaniu do 2015 r. (IPiSS 2018).

Wykres 3. Zmiany minimum egzystencji w przekroju grup potrzeb na tle inflacji w 2017 r.

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 3. Struktura minimum egzystencji przeciętnie w 2017 r., w %.

Wyszczególnienie	Gospodarstwa pracownicze						Gospodarstwa emeryckie	
	1-osobowe	2-osobowe	3-osobowe	3-osobowe	4-osobowe	5-osobowe	1-osobowe	2-osobowe
	(M+K)/2	M+K	M+K+DM	M+K+DS	M+K+DM+DS	M+K+DM+2xDS	(M+K)/2	M+K
Żywność	38,6	45,8	45,6	46,5	46,1	46,4	34,7	41,7
Mieszkanie	47,4	38,9	38,3	35,1	35,6	34,1	50,0	41,5
- eksploatacja	44,2	36,5	36,1	33,1	33,5	32,1	46,7	38,9
- wyposażenie	3,2	2,5	2,2	2,0	2,1	2,0	3,3	2,6
Edukacja	0,0	0,0	0,3	3,6	3,0	4,5	0,0	0,0
Odzież i obuwie	4,2	4,8	5,0	4,7	4,9	4,8	4,4	5,1
Leki	1,8	1,9	2,8	1,9	2,5	2,4	3,1	3,4
Higiena osobista	3,3	3,9	3,3	3,4	3,1	3,0	3,1	3,6
Pozostałe wydatki	4,8	4,8	4,8	4,8	4,8	4,8	4,8	4,8
Razem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Objaśnienia i źródło jak w Tabeli 1.

Opracował: dr Piotr Kurowski

Literatura:

Broda Wysoki P., Kurowski P. (2013), *Próg interwencji socjalnej czy minimalny dochód socjalny? Refleksja nad propozycjami zmian w pomocy społecznej*, Polityka Społeczna nr 4 / 2013.

Deniszczuk L., Kurowski P., Styrc M. (2007), *Progi minimalnej konsumpcji gospodarstw domowych wyznaczone metodą potrzeb podstawowych. Rodzaje, oszacowania i zastosowania polityce społecznej*, IPiSS, Warszawa.

Deniszczuk L., Sajkiewicz B. (1996), *Kategoria minimum egzystencji*, w: Golinowska (1996).

Golinowska S. (1996), *Polska bieda II. Kryteria – Ocena – Przeciwdziałanie*, IPiSS, Warszawa.

GUS (2017 a), *Ubóstwo w Polsce w latach 2015 i 2016*, GUS, Warszawa.

GUS (2017 b), *Budżety gospodarstw domowych w 2016 r.*, Informacje i opracowania statystyczne GUS, Warszawa.

IPiSS (2018), *Wysokość i struktura Progu Interwencji Socjalnej. Według informacji cenowych dla 2016 r.* (red. P. Kurowski), Raport IPiSS dla MRPiPS, Warszawa.